

RA'D

﴿ ۱۳ ﴾ سُورَةُ الرَّعْدِ

Bu Ra'id sûresi : Hasen, Ikreme, Atâ, kavillerinde Mekkîdir. Ancak Atâdan «

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا» ve gayrisından «

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ» -ilâ- «هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ» âyetlerinin istisnası

menkuldür. İbni Abbas, Kelbî, Mukatil, katâde kavillerinde Medenîdir. Ancak İbni Abbas ve Katâde «

وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ» den iki âyeti ve bir rivayette «

وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا» âyetini istisnâ etmiş ve Mekkede nâzil oldu demişlerdir. (Ebû

Hayyan, Bahir). Keşşaf «muhtefün fih» demiş, Kazî beyzavî ve Ebûssüud «

مدينة وقيل مكة الا قوله ويقول الذين كفروا الآية

» demişler, Fahrüddîni razî mekkî olmasını tercih ile beraber Esammın tefsirinde «

وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ» den maadası bil'icma' medeniyedir» dediğini

de kaydelemiştir.

Âyetleri : - Kırk üç

Kelimeleri : - Sekiz yüz elli beş

Harfleri: - Üçbin beşyüz altı

Fasılası : - ق . ع . ل . ر . د . ب . ن Harfleridir.

Bu sûre « وَيَسْبِحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ » âyeti celilesinde

«ra'd» zikr olunması ve bu mazmun üzere makamı inzarda nâzil olması hasebile bu ismi almıştır. Bu suretle

ekser nasın iymansızlığından bahs ile sûrei «Yusûf» ün hatimesinde zikri geçen «

« وَكَانَ مِنْ آيَةِ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ » âyetinde icmal edildiği üzere

Göklerde ve Yerde herkesin nazarına çarpıp duran ba'zı âyatı tekvîniyye ve delâili akliyyeyi ihtar eden

bu Sûrenin işaret olunduğunu vechile makabline münasebeti pek aşikârdır :

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
﴿۱﴾ الْمَرَّتِلْكَ اَیَاتُ الْکِتَابِ وَالَّذِیْ اُنزِلَ اِلَیْکَ مِنْ رَبِّکَ
الْحَقُّ وَلَکِنَّا کَثَرَتِ النَّاسِ لَا یُؤْمِنُوْنَ ﴿۱﴾

Meali Şerifi

« المر » işte bunlar sana o kitabın âyetleri ve sana rabbından indirilen haktr, ve nasın ekserisi

iyman etmezler 1

1. ﴿ المر ﴾ Allahü a'lemü bimiradîh («Bakare» ve «Yunûs» sûrelerinin başına bak) bunda da

İbni Abbastan şöyle bir te'vil nakl edilir: انا الله علم واری : ben Allah, bilir ve görürüm.

Sûrenin ismi ve hece harflerine işaret olması kavline göre biz burada da şu ma'nâyı ta'kib edelim: elif lâm

mim ra ﴿ تلك ﴾ işte onlar - o hece harfleri veya bu Sûre ﴿ اَیَاتُ الْکِتَابِ ﴾ kitab

âyetleridir. - Ayrı ayrı münferiden mülâhaza olundukları takdirde hiç bir ma'nâsı yok gibi zannolunan o

harfler, o sesler Allah tarafından kendilerine verilen şekli nazım ve terkiib ile ma'nâlî ma'nâlî bi takım

kelimeler teşkil ederek kitabı hakkın

sh:»2942

mazmununa delâlet eden ve bâtını zâhire çıkaran açık deliller, zâhir alâmetler, sarîh ve kat'î beyyineler

olur ve bu harflerden müteşekkîl olan bu Sûre de kitabı ekmele olan Kur'anın Semavât ve Arzda gafillerin

üzerinden geçip de görmedikleri âyâtî ilâhiyyeyi gösteren bir takım âyetleridir.

﴿وَالَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكَ مِنَ رَبِّكَ الْحَقُّ﴾ Ve rabbından sana indirilen tamamen

hakdır. -Hakikaten vakia mutabıktır ya Muhammed

﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ ve lâkin nâsin ekserîsi iyman etmezler - hak

olduğuna inanmazlar.

﴿٢﴾ اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَىٰ
عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى

يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بَلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٣﴾
وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ
الشَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارُ إِنَّ فِي
ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤﴾ وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ
وَجَنَّاتٌ مِنْ أُعْنَابٍ وَزُرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَى
بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفِضِلُ بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾

sh:»2943

﴿٥﴾ وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ ءَأِذَا كُنَّا تُرَابًا ءَأَنَا لَفِي
خَلْقٍ جَدِيدٍ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ الْأَغْلَالُ فِي
أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٦﴾
وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ
الْمَثَلَاتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ

لَشَدِيدِ الْعِقَابِ ﴿٧﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ
مِّن رَّبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٨﴾ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا
تَحْمِلُ كُلُّ أُنثَىٰ وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ
عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٩﴾ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرِ الْمُتَعَالِ
﴿١٠﴾ سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَّنْ أَسْرَ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ
مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ﴿١١﴾ لَهُ مُعَقَّبَاتٌ مِّن بَيْنِ
يَدَيْهِ وَمَنْ خَلْفَهُ يَحْفَظُونَهُ مِّنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا
بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا
مَرَدَّ لَهُ وَمَالَهُمْ مِّنْ دُونِهِ مِّنْ وَّالٍ ﴿١٢﴾

sh:»2944

Meali Şerifi

Allah odur ki Semalara direksiz irtifa' verdi, onları görüyorsunuz, sonra Arş üzerine istivâ buyurdu ve

Şems-ü Kameri teshir eyledi, her biri müsemma bir ecel için cereyan ediyor, emri tedbir, âyetleri tafsil

eyliyor ki sizler rabbınızın likasına yakîn hasil edesiniz 2 Hem o, odur ki Arza bir imtidad verdi ve onda oturaklı dağlar ve ırmaklar yaptı ve meyvelerin hepsinden onda iki çift yarattı, geceyi gündüze bürüyüp duruyor, her halde bunda tefekkür edecek bir kavm için âyetler var 3 Arzda mütecavir kıt'alar, üzüm bağları, ekinler, hurmalıklar, çatalı çatalsız hepsi, bir su ile sulanır, halbuki yemişlerinde ba'zısını ba'zısına tafdil ediyoruz, her halde bunda akli olan bir kavm için âyetler var 4 Eğer teaccüb edeceksen işte teaccüb edilecek şey: onların şu lâkırdısı: biz bir toprak olduğumuz vakit mi, hele hele biz mi mutlaka yeni bir hıkkat içinde bulunacağız!... İşte bunlar rablarına küfretmiş olanlar ve işte bunlar tomrukları boyunlarında ve işte bunlar eshabı nar, hep onda kalacaklardır 5 Bir de senden haseneden evvel seyyieyi isti'cal ediyorlar, halbuki önlerinde misal olacak ukubetler geçti ve hakikat rabbın insanların zulümlerine karşı mağrifet sahibi, bununla beraber rabbın pek şedidül'ıkab 6 O küfredenler diyorlar ki ona rabbından bambaşka bir âyet indirilse ya... Sen ancak bir münzirsin, her kavm için yalnız bir hâdî var 7 Allah, o bilir her dişi neyi hamil olur? Ve rahimler, ne eksiltir ne artırır, her şey onun indinde bir miktar iledir, 8 gayb-ü şehadeti bilen keberi müteâıl 9 Ona içinizden sözü sirreden ve açığa vuran, gece gizlenen, gündüz, beliren müsavidir, her biri için önünden ve arkasından ta'kib eden Melâike vardır, onu Allahın emrinden dolayı gözetirler 10 Her halde Allah, bir sh:»2945

kavme verdiğini onlar nefislerindeki bozmadıkça bozamaz, bir kavme de Allah, bir kötülük irade

buyurdumu artık onun reddine çare bulunmaz, öyleya onlar için ondan başka bir vâli yok 11

2. ﴿رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ﴾ Allah odur ki ﴿اللَّهُ الَّذِي﴾ Semaları

direksiz, dayaksız yucalttı - ne yapmak için iskeleye, ne kaldırmak için manivelaya, ne de dayamak için

direğe, dikmeye muhtac olmadan mahzâ kudret ile yaptı ve yükseklerle kaldırdı tuttu ﴿تَرَوْنَهَا﴾

onları görüyorsunuz - ya'ni üzerinizde o Semavatı: o yüksek ecsam-ü ecramı öylece direksiz olarak görüp

duruyorsunuz veya görüyorsunuz.

İşte Allah, onlara öyle direksiz irtifa' veren ve böyle size gösteren kadiri mutlaktır. Bu ma'nâda «

﴿تَرَوْنَهَا﴾ zamiri direksiz Semavâta raci'dir. Ve cümle, bir cümle istînafıyyedir. Ba'zı müfessirîn, bunun

amede raci' ve cümlenin ona sıfat olma ihtimalini de nazarı ı'tibara almışlardır ki şöyle demek olur: Semaları

sizin göreceğiniz hiç birdirek olmaksızın yükseltti. Bu ma'nâya göre Semavâtın görünmez bir takım

direklerle dayanıp tutulmakta olması ihtimali iyham edilmiş olur. Zira görünür direklerin bulunmaması

görünmez bir takım direkleri olması tasavvuruna mani' olmaz. Fakat görünmez direklerden ne anlaşılır?

Eğer bundan Batlimyos hey'etinde mülâhaza olunan eflâk gibi yıldızların istinad ettiği gayrı mer'î ba'zı

ecsam kasdolunursa bu surette asıl o cisimlerin nereye dayandığı suâli sorulacak bu ise direksiz

ma'nâsına raci' olacaktır. Ve eğer bundan cazibe, dafia gibi sırf akl ile mülâhaza olunabilecek ba'zı

kuvvetler kasdolunursa bunlara amud itlakı mecaz olacağı cihetle bu da hakikatte evvelki ma'nâ gibi

direksiz mefhumuna raci' olarak muvazenei âlemde Allah tealânın melekût ve kudretini anlatmış olur. «

وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ» Sûrei rahmene bak.

Binaenaleyh asıl ma'nâ, evvelki demek olur. Ya'ni

sh:»2946

« تَرَوْنَهَا » zamiri «amede» raci' olarak cümle, sıfat değil, Semavâte raci' olarak bir cümle

istînafiyedir. Onun için « بَغَيْرِ عَمَدٍ » üzerinde vakıf, evlâdır. Burada bir cim secavendi vardır.

Semaların irtıfai görünmez amudlarla değil, zâhirde ve rasadatta görüldüğü gibi direksiz olarak doğrudan

doğru Allahın kudretine istinad etmekte ve onu isbat eylemektedir. Ma'lûmdur ki her cisim, mütehayyizdir,

bir hacim ve mikdar ile fezadan bir hayyiz işgal eder. Bir vaağittir. Çünkü her biri yalnız kendi lisanını asıl

ve hâkim tanımak lâzım gelecek ve aralarında hâkim ve furkan bir kitab bulunmamış olacaktı. Hem bu

taaddüd, terceme ihtiyacından kurtarmıyacak, her kavm kendi lisanındaki ile diğerlerinin tevafuk edip etmediğini anlamak ihtiyacında bulunacak ve bundan dolayı taaddüd ne kadar çoksa terceme ihtiyacı da o nisbette artacak ve bir mütercimmin bütün lisanları bilmesi ıktıza edecek ve teklifi mâlâyutak halini alacaktı.

Bunun beyanı :

﴿٥﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٥﴾

Meali Şerifi

Celâlim hakkı için âyetlerimizle Musâyı gönderdik ki: kavmini zulûmâtta nûra çıkar ve onlara Allah

günleriyle öğüt ver diye, şüphesiz ki bunda çok âyetler vardır: çok sabırlı, çok şükredici her kimse için 5

5. ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا﴾ Filhakıka Musâyı âyetlerimizle irsal eyledik -

ya'ni risaletini mübeyyin mu'cizat ve kitab vererek zikrolunduğu üzere kavminin lisanile Resul yapıp

gönderdik ﴿أَنْ﴾ şöyle diye ki

sh:»3015

﴿أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ kavmini zulmetlerden nûra çıkar.
- ﴿أَنْ أَرْسِلَ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ buyurulduğu üzere Musânın kavmi Benî İsrâil idi.

Benî İsrâil de Mısırda bulunuyordu, Fir'avnın zulm-ü kahri altında ne yapacağını şaşırılmış, cehl-ü dalâlet,

za'f-ü zillet, yeis gibi türlü türlü zulmetler içinde kalmış idi. Binaenaleyh bundan sonraki âyetten de

anlaşılaacağı üzere bu emrîn hasılı ma'hâsı şu olur: Benî İsrâîli tenvir ederek Fir'avndan kurtar

﴿وَذَكِّرْهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ﴾ ve onlara Allah günleriyle tezkir yap - tarihte ümmetlerin başından

geçen ve doğrudan doğru Allahın kudretini gösteren, Allah dedirten acı veya tatlı büyük vak'aları anlatarak

veya Allahın ni'metlerini, belâlarını hatırlatarak va'z-u nasihat et ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ﴾ şüphe yok ki

onda - o tezkir de veya o günlerde hangi kavmden olursa olsun

﴿لآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ pek sabırlı, çok şükürlü her kimse için behemehal bir

çok âyetler vardır. -Ki Allah tealânın kudret ve vahdaniyyetine, belâ ve ni'metine delâlet ve gönüllerini

intibah-ü ibret ve ümid-ü inşirah ile tenvir eyler. Gerçi bunlar herkes için âyet iselerde sabrı veya şükrü

veya ikisi de az veya hiç olmıyan kimseler onlardan müstefid olmaz, fi'len tenevvür edemezler, o tenevvür

hem sabbar, hem şekûr olanlara mahsustur ki mihnet karşısında yeis ve telâşa düşmez, ni'metin kadrini

bilir daima şükrünü edaya çalışırlar. Bu iki huy iman huylarından olduğu cihetle burada

﴿صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ mü'min demekten kinaye olduğu da söylenmiştir. Görülüyor ki Hazreti Musâya

﴿أَخْرَجَ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ buyurulmuştur, Resulü ekrem

sallâllahü aleyhi veselleme ise

﴿لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ buyurulmuştur. Demek ki

risalette esas, kadri müşterek

sh:»3016

bu tenvir ve fakat risaleti Muhammediyye kavminden başlamak üzere umum insanlar için oluyor. Risaleti

Musâ ise kavmine aid bulunuyordu. Diğer âyetlerde geçtiği vechile onun Fir'avne gönderilmesi de bilhassa

Benî İsrâil dolayısıyla idi. Maamafih böyle olması Musâya emredilen tezkîrat, Tevrat'ta mezkûr âyât içinde

yalnız kavmi Musâyı değil, herkesi tenvir edecek âyetler bulunmasına mani' değildir. Onun için sûrei

«Maide» de geçtiği vechile Tevrat hakkında «فِيهَا هُدًى وَنُورٌ» buyurulduğu gibi burada

﴿انَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ buyurulmuştur.

İşte Allah günlerinin tezkirindeki bu hikmete mebnî bunun bir zübdesini tezkir etmesi emrolunarak

Resulullah'a da buyuruluyor ki :

﴿٦﴾ وَاذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ
اَنْجٰىكُمْ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُوْمُوْنَكُمْ سُوْءَ الْعٰذَابِ وَيَذَبْحُوْنَ
اَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَحْيُوْنَ نِسَاءَكُمْ وَفِيْ ذٰلِكُمْ بَلَاٌءٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ عَظِيْمٌ
﴿٧﴾ وَاِذْ تَاذَنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَّاۤزِيْدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ اِنَّ
عٰذَابِيْ لَشَدِيْدٌ ﴿٨﴾ وَقَالَ مُوسٰى اِنْ تَكْفُرُوْا اَنْتُمْ وَمَنْ فِى
الْاَرْضِ جَمِيْعًا فَاِنَّ اللّٰهَ لَغَنِيٌّ حَمِيْدٌ ﴿٩﴾

Meali Şerif

Ve o vakit Musâ kavmine dedi ki: Allahın üzerindeki nı'metini anın: birvakit sizi Âli Firanvden kurtardı, sizi azâbın kötüsüne peyliyorlardı ve oğullarınızı boğazlayıp kadınlarınızı diri tutmak istiyorlardı ve bunda rabbınızdan size azîm bir imtihan var 6 Ve düşünün ki rabbınız şöyle il'ân buyurdu: Celâlim hakkı için şükrederseniz elbette size artırırım, ve eğer nankörlük ederseniz haberiniz olsun ki azâbım çok şiddetlidir 7 Siz ve bütün Arzda bulunanın cemisi küfran etseniz şu muhakkak ki Allah hepinizden müstağni ve zatında hamîd bir ganîdir 8

Ey Muhammed ümmeti :

﴿٩﴾ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبُؤُا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ
وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا
أُرْسِلْتُمْ بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٩﴾

Meali Şerif

Size önünüzden geçenlerin haberleri gelmedi mi? Kavmi Nuhun, Âdın ve Semudun ve daha onlardan

sonrakilerin ki

sh:»3018

tafsillerini ancak Allah bilir, onlara resulleri beyinelerle geldiler de ellerini ağızlarına ittiler ve biz dediler:

sizin gönderildiğiniz şey'i tanımıyoruz ve biz, sizin bizi da'vet ettiğiniz şeyden bir şekk içindeyiz 9

9. ﴿الْمَ يَأْتِكُمْ﴾ - Bu hitab zahiren kelâmı Musâdan gibi görünürse de tarafı ilâhîden kavmi

Resule bir ibtidai hitab olması bir çok müfessirince tercih edilmiştir. Filvaki' Tevratta Ad ve Semudün zikri

olmadığı doğru ise bu müteayyin demektir.

﴿لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ﴾ Ki onları Allahdan başkası bilmez - ya'ni kavmi Nuh ve Ad ve

Semudden sonra tarihin mechuliyeti içine gömülmüş, mikdar ve hususiyetlerini Allahdan başkasının

bilemeyeceği daha nice kavmler « وَقُرُونَا بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا » mantukunca ne kadar çok

karınlar mahv-ü munkarız olmuştu ki bunlar hakkında da «

« مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ط

üzere velev kısmen ve icmalen olsun haber gelmedi mi? İbni Mes'ud radiyallahü anh bu âyeti okuduğu

zaman demiş ki « كَذِبَ النَّسَابُونَ » ya'ni İlmi ensab iddiasında bulunanlar ve Âdeme

varıncaya kadar bütün urukı beşerin silsilei nesebini ta'yine kalkışanlar yalan söylemiş olurlar. Zira «

« لَا يَعْلَمُهُمُ إِلَّا اللَّهُ ط

«Adnan ile İsmail arasında otuz baba vardı ki ma'ruf değildir» demiştir. Aleyhissalâtü vessalâmdan mervidir

ki «Maadd ibni Adnan Edd» i geçmezdi ve buyurmuştur ki «

تَعَلَّمُوا مِنْ أَنْسَابِكُمْ مَا تَصِلُونَ بِهِ أَرْحَامَكُمْ وَتَعَلَّمُوا مِنْ
النُّجُومِ مَا تَسْتَدِلُّونَ بِهِ الطَّرِيقَ

öğrettiniz, yola istidlâl edecek kadar da nücüm öğrettiniz. Ba'zı müfessirîn de demişlerdir ki şu halde bu

münasebetle hılkati Âdemden beri geçen senelerin adedini de kestirmek mümkün değildir. Onu da Ancak

Allah bilir.

Bütün o kavmler ne oldu bilir misiniz? - ﴿جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ﴾

sh:»3019

Onlara Resulleri beyyinelerle geldiler. - Açık deliller, beyanlar, mu'cizeler getirdiler

﴿فَرَدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ﴾ de onlar ellerini ağızlarına ittiler -gayızlarından

parmaklarını ısırıldılar, yahud bütün kuvvetlerle ağızlarını tutmağa, susdurmağa çalıştılar, yahud o

Peygamberlerin kendilerini uzatılan desti imdad ve hidayetlerini ağızlarıyla reddettiler, öpecek yerde ısırıldılar

﴿إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ﴾ ve dediler ki ﴿وَقَالُوا﴾ her halde biz sizin

kendisile gönderildiğiniz şeylere kâfiriz - ve getirdiğiniz beyyinelere inanmayız. Da'vetinize gelince de

﴿وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ﴾ bizi da'vet ettiğiniz şeylerden de

muhtak ve muhtak şekk içindeyiz ﴿مُرِيبٍ﴾ öyle bir şek ki kocundurucu - ya'ni pirenleniyoruz,

kuşkuluyoruz, ürküyoruz.

﴿۱۰﴾ قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى

قَالُوا إِنِ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ
يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَآتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

sh:»3020

﴿١١﴾ قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ
يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ
بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَىٰ اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾
وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَىٰ اللَّهِ وَقَدْ هَدَيْنَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَىٰ
مَا أذَيْتُمُونَا وَعَلَىٰ اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٣﴾ وَقَالَ
الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُوذُنَّ فِي
مِلَّتِنَا فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿١٤﴾
وَلَنُسَكِّنَنَّكُمْ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ
وَعِيدِ ﴿١٥﴾ وَاسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٦﴾

Resulleri hiç, dediler: Gökleri ve Yeri yaradan Allahda şekk edilir mi? O, sizi günahlarınızı mağrifet

etmek için çağırıyor ve müsemmâ bir ecele kadar size müsaade ediyor, siz, dediler bizim gibi bir

beşersiniz, bizi babalarımızın taptıklarından çevirmek istiyorsunuz, o halde bize sultası açık bir bürhan

getiriniz 10

sh:»3021

﴿١٦﴾ مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ ﴿١٧﴾ يَتَجَرَّعُهُ
وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ
وَمَنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٨﴾

Meali Şerifi

Resulleri onlara: evet, dediler: biz, sizin gibi bir beşerden başka bir şey değiliz ve lâkin Allah kullarından

dilediğine nı'metini ihsan buyurur ve Allâhın izni olmadıkça size bir sülta ve bürhan getirmek bizim

haddimiz değildir, ve hep Allaha tevekkül etmelidir onun için mü'minler 11 Ve biz, neyimize Allaha mütevekkil olmalıym ki, o, bizlere yollarımızı dos doğru gösterdi, ve elbette bize yaptığınız ezalara karşı sabredeceğiz, ve hep Allaha tevekkül etmelidir onun için mütevekkiller 12 Küfredenler de resullerine dediler ki mutlak ve mutlak sizi toprağımızdan çıkarırız, yâhud ki milletimize dönersiniz, rabları da onlara şöyle vahiy verdi ki muhakkak ve muhakkak zalimleri ihlâk edeceğiz 13 Ve arkalarından sizi o Arza iskân eyliyeceğiz, bu işte makamımdan korkana, vaydimden korkana va'dim 14 Hem futuhat istediler, hem de haib oldu her cebbarı anıd 15 Arkasından Cehennem, neler olacak ve irin suyundan sulanacak 16 Yutmağa çalışacak, boğazından geçiremeyecek, her taraftan ona ölüm gelecek, halbuki ölmeyecek, arkasından da galiz bir azâb 17

sh:»3022

﴿١٨﴾ مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ
الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَىٰ شَيْءٍ ذَٰلِكَ
هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾

Rablarına küfredenlerin meseli şudur: amelleri bir küle benzer ki onu fırtınalı bir günde rüzgar şiddetli

savurmaktadır, kazandıklarından hiç bir şey ellerini geçmez, işte budur asıl o uzak dalâl 18

﴿١٩﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ
يَشَاءُ يَذْهَبِكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٢٠﴾ وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ
بِعَزِيزٍ ﴿٢١﴾ وَبَرَزُوا لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ
اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ
اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَيْنَا اللَّهُ لَهْدَيْنَاكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْنَا
أَجْرَعْنَا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ ﴿٢٢﴾

sh:»3023

﴿٢٢﴾ وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعَدَّ
الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا

أَنْ دَعَوْتَكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا
بِمُصْرِحِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِحِي أَنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونَ مِنْ
قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾ وَأَدْخِلِ الَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ﴿٢٤﴾

Meali Şerifi

Görmedin mi? Allah Gökleri ve Yeri hakkile yaratmış, dilerse sizi giderir yep yeni bir halk getirir 19 Ve

Allaha göre bu, ehemmiyetli bir şey değildir 20 Bir de hepsi toplanarak Allahın huzuruna çıkmışlardır,

zuafâ kısmı büyüklük taşıyanlara: şöyle demektedirler: bizler sizlere tabi' idik, şimdi siz, bizden Allahın

azâbından zerrece bir şey defî edebiliyor

sh:»3024

musunuz? Eğer, demişlerdir: Allah bize hidayet verse idi elbette sizi hidayeti erdirirdik, şimdi bizler

sızlansak da sabretsek de müsavîdir, bizim için kurtuluş yok 21 İş bitince Şeytan da der ki: doğrusu Allah

size hak va'di va'd buyurdu, ben de bir va'd yaptım size yalan çıktım, maamafih benim size karşı bir sülтам

yoktu, ancak sizi da'vet ettim siz de bana icabet eylediniz, o halde beni levmetmeyiniz nefislerinizi

levmediniz, ben sizi kurtaramam, siz de beni kurtaramazsınız, ben sizin bundan evvel beni şerik koşmanızı

tanıdımadım, her halde zalimlerin hakkı elîm bir azâbdır 22 İyman edip salih salih ameller işliyenler ise

altından ırmaklar akar Cennetlere konulmuşlardır, rablarının izniyle orada muhalled olarak kalacaklardır,

tehiyyeleri orada selâmdir 23

﴿٢٤﴾ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ
طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ﴿٢٥﴾ تُوْتِي أَكْلَهَا
كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٦﴾ وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ
فَوْقِ الْأَرْضِ مَالَهَا مِنْ قَرَارٍ ﴿٢٧﴾ يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا
بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ
الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ﴿٢٨﴾

sh:»3025

Meali Şerifi

Gördün'a Allah nasıl bir temsil yaptı; hoş bir kelimeyi, hoş bir ağaç gibi ki kökü sâbit dalı Semada 24

Yemişlerini rabbının izniyle her dem verir, ve Allah insanlara böyle temsiller yapar ki kavrayıp düşünsünler

25 Habîs bir kelimenin temsili de habîs bir ağaç gibidir ki üstünden cüsselenmiş kararı yoktur 26 Allah,

ıyman edenleri hem Dünyada hem Âhirette sâbit söz ile tesbit buyurur, haksızlık edenleri ise şaşırtır ve

Allah ne isterse yapar 27

﴿٢٨﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا
قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ ﴿٢٩﴾ جَهَنَّمَ يَصَلَوْنَهَا وَبِئْسَ الْقَرَارُ
﴿٣٠﴾ وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعُوا فَإِنَّ
مَصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ ﴿٣١﴾ قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا يُقِيمُوا
الصَّلَاةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ
يَوْمٌ لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خِلَالَ ﴿٣٢﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا
لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمْ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمْ
الْأَنْهَارَ ﴿٣٣﴾

sh:»3026

﴿٣٣﴾ وَسَخَّرَ لَكُمْ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبِينَ وَسَخَّرَ لَكُمْ الَّيْلَ
وَالنَّهَارَ ﴿٣٤﴾ وَأَتَيْكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ
اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٥﴾

Meali Şerifi

Bakmaz mısın onlara ki Allahın nı'metini küfre değiştiler ve kavimlerini helâk yurduna kondurdular 28

Cehenneme, yaslanırlar ona, o ise ne fena makardır 29 Ve Allahın yolundan sapılmak için Allaha

menendler uydurdular, de ki: keyfinize bakın çünkü gidişiniz ateşedir 30 Söyle: o iymen etmiş olan

kullarıma : namazı kılsınlar ve kendilerini merzuk kıldığımız şeylerden gizli ve açık infak etsinler, öyle bir gün gelmeden evvel ki onda ne alım satım var, ne dostluk 31 Allah öyle bir İlahdır ki Gökleri ve Yeri yarattı ve yukarıdan bir su indirdi de onunla size rızık için türlü semereler çıkardı ve emriyle denizde cereyan etmek için size gemileri muhassar kıldı, size nehirleri de muhassar kıldı 32 Ve sizin için birbiri ardınca Şems-ü Kameri muhassar kıldı, yine sizin için leyl-ü neharı verdi öyle ki Allahın nı'metini saysanız onu bitiremezsiniz, her halde insan, çok zâlim, çok nankör 34

Şunu da yadet ki ya Muhammed!

﴿٣٥﴾ وَأَذِ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنِبْنِي
وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿٣٥﴾

sh:»3027

﴿٣٦﴾ رَبِّ إِنَّهُمْ أَضَلُّنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ

مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٧﴾ رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ
مِنْ ذُرِّيَّتِي بَوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا
لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْعَدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوَى إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ
مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي
وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
السَّمَاءِ ﴿٣٩﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ
اسْمِعِيلَ وَأَسْحَقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٤٠﴾ رَبِّ اجْعَلْنِي
مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٤١﴾ رَبَّنَا اغْفِرْ
لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤٢﴾

Meali Şerif

Bir de İbrahim'in dediği vakti an: rabbim! Bu beldeyi emin kıl, beni ve oğullarımı putlara uzak

bulundur

sh:»3028

35 Rabbim!. Çünkü onlar insanlardan bir çoğunu şaşırırlar, bundan böyle izimce gelirse işte o bendendir,

kim de bana isyan ederse artık sen gafursun, rahîmsin 36 Yarabbenâ! Ben, zürriyetimden ba'zısını senin

beyti muharreminin yanında, ekin bitmez bir vâdide iskân ettim, yarabbenâ! namazı ikame etsinler diye,

bundan böyle insanlardan bir takım gönülleri onlara doğru akıt, ve onları hasılâttan merzuk buyur, gerek ki

şükrederler 37 Yarabbenâ! biz ne gizliyoruz ve ne 'lân ediyoruz her halde sen bilirsin, ve ne Yerde, ne

Gökte hiç bir şey Allaha karşı gizli kalmaz 38 Hamd o Allaha ki bana ihtiyarlık halimde İsmail ve İshakı

ihsan buyurdu, şüphe yok ki rabbim her halde duayı işitiyor 39 Rabbim! Beni namaza müdavim kıl,

zürriyetimden de, yarabbenâ! hem duâmı kabul buyur 40 Ya rabbanâ! mağrifet buyur bana ve anama

babama ve bütün mü'minlere, hesap başa dikileceği gün 41

﴿٤٢﴾ وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا
يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿٤٣﴾ مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي
رُؤْسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْعَدْتَهُمُ هَوَاءً ﴿٤٤﴾ وَأَنْذِرِ
النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا آخِرْنَا
إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نُنِجْ دَعْوَتِكَ وَنَتَّبِعِ الرَّسُولَ أُولَمْ تَكُونُوا

أَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلِ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ ﴿٤٥﴾ وَسَكَنْتُمْ فِي مَسَاكِنِ
الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمْ
الْأَمْثَالَ ﴿٤٥﴾

sh:»3029

﴿٤٦﴾ وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ
لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿٤٦﴾

Meali Şerifi

Bunları an ve sakın Allahı zalimlerin yaptıklarından gafil sanma, onları o, ancak öyle bir güne te'hîr eder

ki o gün gözler belerir 42 Başkalarını dikerek koşarlar, nazarları kendilerine dönmez, ve yüreklerinin içi

bom boş hevâ kesilmiştir 43 Hem inzâr ile haber ver insanlara o azâbın geleceği günü, o vakit diyecek ki o

zulmedenler yarabbenâ! Bizi yakın bir ecele te'hîr buyur, da'vetine icabet edelim ve Peygamberlerin izince

gidelim, hani ya bundan evvel yemin etmiş değil miydiniz: Sizin için zeval yoktu ya? 44 Siz de o kendilerine

zulm etmiş olanların meskenlerine sakin oldunuz, onlara nasıl yaptığımız ise sizce tebeyyün etti ve size

emsal gösterdik 45 Filhakıka onlar mekirlerini yaptılar, Allah indinde de onlara mekir var, isterse onların

mekirleri dağları yerinden oynatacak olsun 46

﴿٤٧﴾ فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلَفًا وَعَدَهُ رَسُولُهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ
ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤٨﴾ يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ
وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿٤٩﴾ وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ
مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٥٠﴾

sh:»3030

﴿٥٠﴾ سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطْرَانٍ وَتَغْشَى وُجُوهُهُمُ النَّارُ ﴿٥١﴾
لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ
﴿٥٢﴾ هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنذِرُوا بِهِ وَلِيَعْلَمُوا أَنَّ مَا هُوَ إِلَهُ
وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٥٣﴾

Meali Şerifi

O halde sakın Allahı Peygamberlerine olan va'dine hulf eder sanma, şüphesiz Allah azîzdür, intikamı vardır 47 O gün ki Arz başka tebdil olunur, Semavat da ve hep o vâhid, kakhâr olan Allah için fırlarlar 48 Ve görürsün mücrimleri o gün birbirlerine çatılı çatılı bukağıldadırlar 49 Gömlekleri katrandan, ve yüzlerini ateş kaplıyor 50 Çünkü Allah her nefsi kazandığı ile cezalandırarak, haberiniz olsun ki Allahın hesabı seri'dir 51 Bu işte insanlara beliğ bir tebliğdir, hem bununla inzar edilsinler, hem onun ancak bir tek îlâh olduğunu bilsinler hem de öğüd alsın akl-ü vicdanı temiz olanlar 52

48. ﴿غَيْرِ الْأَرْضِ﴾ - Bu terhib iki ma'nâya gelebilir: birisi Arz mahiyetinden başkasına demek

olur. Birisi de bu Arzın, gayriye ya'ni başka bir Arza demek olur. Ve her iki ma'nâ ile te'vil varid olmuştur.

Netekim ba'zı rivayetlerde Arz ateş olacak, Semavat Cennet denilmiş, ba'zı rivayetlerde de Arz gümüş

sebîkesi gibi bembeyaz, üzerine kan dökülmedik günah işlenmedik bambaşka bir Arz olacak denilmiştir.

Sehl ibni Sa'dden menkuldür ki dinledim demiş Resulullah

sh:»3031

buyuruyordu ki «yevmi Kıyamette nâs kursatünnakıy gibi beyzâ ve afrâ bir Arz üzerinde haşrolunacak».

Hazreti Aişeden merviydir ki « **يَوْمَ تَبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ** » kavli ilâhîsinden

Resulullaha sual ettim: «ya Resulallah o gün insanlar nerede olacak? dedim. Buyurdu ki «bir şey sordun ki

ümmetimden hiç biri sormamıştı, o vakit nâs cisri Cehennem üzerinde - diğer bir rivayette - Sirat üzerinde

olacak» demiştir.

Arz, ma'rife olarak zikr-ü iade edilmiş olduğuna ve bu surette sani evvelin aynı olması asıl bulunduğuna

nazaran da ikinci ma'nâ zahirdir. Maamafih zamir ile « **غَيْرَهَا** » buyurulmayıp da ismi zahir ile «

غَيْرَ الْأَرْضِ » buyurulması evvelki ma'nâyâ da ihtimal verdirmektedir. Sonra her iki takdirde de

tebdil dahi iki ma'nâyâ muhtemeldir: birisi i'damı küllîden sonra halkı cedid, ya'ni tebdili zat, diğeri de

maddesinin bakasile tebdili sıfat ki tahvil demek olur. Mütekellimînin ba'zısı evvelki ma'nâyı ahz etmiştir.

Çünkü tebdil, zatı Arza isnad edilmiş olduğu gibi « **كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ** » kavli

ilâhîsi de zahiren bunu muktezidir. Bâlâdaki nakle muvafık olarak İbni Mes'ud Hazretleri «Arz, üzerinde kan

dökülmedik, günah işlenmedik, Süzölmüş beyaz gümüş gibi bir Arza tebdil olunacak» demiş olduğu cihetle

bunun tebdili zat demek olduğu da söylenmiştir. Ba'zı mütekellimîn de ikinci ma'nâyı ahzetmişlerdir. Çünkü

tebdilin tahvil ma'nâsına isti'mali de mütearef olduğu gibi ba's hakkındaki «عَجَبُ الذَّنْبِ»

hadîsini bakai maddeyi bir iş'ar var gibidir. İbni Abbas Hazretlerinden de merviydir ki «Arz, yine bu Arz, şu

kadar ki sıfâtı tagayyür edecek, ezcümle dağları yürüyecek, denizleri yarılacak, dümdüz olacak, iğrilik

büğrülük görülmeyecek» demiş ve beyti okumuştur.

وما الناس بالناس الذين عهدتهم
ولا الدار بالدار التي كنت تعلم

sh:»3032

Fünunı tecribiyye ve ezcümle kimya kavaidine nazaran bakai madde suretiyle Arzın tahvili imkânını

mülâhaza kolay ise de maddenin i'damı tarikile tebdilin imkânını mülâhaza müşkildir. Onun için maddenin

kıdem ve bakasına zahib olan feylesoflar bunu mümteni' addettiklerinden tahvil suretine kasrı nazar

etmişlerdir. Maamafih son zamanlarda maddenin mücerred kuvvete tahavvülü imkânını gösteren ba'zı

tecribelere tesadüf edildiğinden bakai madde kanunu «bakai kuvvet» kanununa, bu da «bakai illet»

kanununa irca' olunmuştur. Bakai illet ise şüphe yok ki bakau'llaha raci'dir.

Hulâsa maddenin fenası aklen de mümteni' değildir. Binaenaleyh tebdile iman ile tafsilini ilâhîye ilmi ilâhîye tefviz etmek, daha muvafıktır. Maa'haza bu hususta maddenin ifnası şart olmadığından tahvile itikad da kâfi olabilir. Bir de İbni atıyye tefsirinde şunu da rivayet etmiştir ki tebdil Arz da olacak ve lâkin her ferikin haline göre: kimine ekmek, kimine gümüş, kimine ateş **أَه**. Bu rivayette muhtelif rivayetlerin bir cem'-ü tevfiği vardır. Maamafih bu kabil tebdilât Dünyada dahi görülüp durmaktadır.

Hasılı, o şaşmaz va'd-ü intikamın tahakkuku, o gün ki: Arz, başka arza tebdil olunacak. «

وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ، وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ، وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا
وَحَقَّتْ

» gibi âyetlere bak.

﴿وَالسَّمَوَاتُ﴾ Semavât da - öyle değişecek, infitar ve inşikak ederek Güneş ve Kameri

tutulup derilerek, yıldızları söndürüp dağıtılarak dürülecek, başka Semalara tebdil edilecek. Ya'ni Kıyamet

kopacak, bu Dünyanın Arz ve Semavâtı yerine Âhîret Arzı Âhîret Semavâtı kurulacak.

﴿وَبَرَزُوا لِلَّهِ﴾ ve hepsi Allah için bürüz edecekler

sh:»3033

- ya'ni bütün halk ve bu miyanda alel'husus o zalimler mevkuf buldukları kabirlerinden yürütülecek. Gizli

yapıyoruz zu'mettikleri bütün amellerile Arasat meydanına dökülecek, hiç bir yerde gizlenemiyerek ve

başka hiç bir merci' bulunamıyarak Allah için, Allahın hukm-ü cezası için mahkemei kübrâya çıkacaklar

﴿الْوَّاحِدِ الْقَهَّارِ﴾ O Allah için ki vahid, kahrâr. - Vâhid, ya'ni şeriki yok, bu âlemde ondan

başka ilâh iddia edenler, başka ma'bud, başka rab tanımak isteyenler veya nefislerine, hevâlarına tapanlar,

o gün görecekler, anlıyacaklar ki Allahdan başka ilâh yok, ona karşı iddia ettikleri şerikler, menfaat

umdukları, kuvvet isnad ettikleri metbu'lar, hâkim zannettikleri hayaller hiç imiş. Allah, bir ve kahhar, ya'ni

her şey'e galib, her şey onun hukm-ü kudretine mağlûb ve mahkûm, iradesine karşı gelinmek ihtimali yok,

kahrine Yerler Gökler dayanmaz, onun için Yerler Gökler değişmiş. Herkes onun huzuri celâlinde boyun

bükmüş ve esasen hepsi onun için vücade çıkmış. Hâsılı burada sıfâtı ilâhiyyeden bilhassa vahid ve

kahhar sıfatlarının zikr olunması o günün kemali dehşetini ifade içindir ki bunun nazırı «

«الْمَلِكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ» dir.

49. ﴿وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ﴾ Ve o gün o mücrimleri göreceksin ki

﴿مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ﴾ esfadda çatılmışlar - esfad denilen bağlarla çatılmış

bağlanmışlar. 50. ﴿سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطَرَانٍ﴾ gömlekleri katrandan - ma'lûm ki katran:

siyah, çirkin ve sert kokulu. Sür'atle iştiâl eder, hârr ve keskin bir usâredir. Arablar bunu uyuz develere

sürerler. Denilmiş ki eshabı nâr, katranla tılâ olunacak ve o, adetâ onların donu, gömleği olacak, ve bu

suretle kendilerinde dört türlü azâb içtima' edecek; ki çirkin renk, fena koku, şiddeti hararet, sür'atle iştiâle

kabiliyyet. Ancak unutulmamak lâzım gelir ki

sh:»3034

bütün Arz-u Semavâtiyle âlemin tebeddül ettiği o gün eşyanın havass ve evsafı bambaşka bir halde

değişmiş bulunacaktır. Binaenaleyh o günkü katran, bu gün bildiğimiz katranlarla takdir-ü ta'yin

olunamayacak bir şeydir. O halde ifade, bir temsil demek olur. Evvelâ şurası zahir ki bu ta'birden son derece

bir sefalet tebadür eder. Saniyen Ebüssüud tefsirinde der ki bunun cevheri nefsi ihata edip ona âlâm ve

gumum celbeyliyen, redîy melekeler, denîy huylar olması muhtemeldir. Daha doğrusu mezkûr katran

onların bu neş'ette ya'ni Dünyada bulaştıkları ve kendilerine şiar edindikleri batıl akıdelerin türlü türlü

azâbları calib olan çirkin amellerin aynıdır ki diğer neş'ette ya'ni Âhrette o suretle tecessüd ederek

azâblarının iştidadına ba'is olacaktır **أهـ**.

﴿وَتَغْشَىٰ وُجُوهُهُمُ النَّارُ﴾ Ve yüzlerini ateş bürüyor. - «

«نَارُ اللَّهِ الْمَوْقَدَةُ، الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْعَدَةِ» mantukunca evvel emirde

kalblerden tutuşacak olan Cehennem ateşi yalnız içlerini yakmakla kalmıyacak, o katranlı cesedlerinin her

tarafını kaplıyacak ve hattâ a'zayı zâhirelerinin en kıymetlisi olan ve havass-ü meşairin mecmâi bulunan

yüzlerini dahi bürüyecek. Müfessirînin ihtiyar ettikleri bu ma'nâ «

«يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ» mazmuna gibi Cehennem içindeki bir

halleri demek olur. Fakat bunun ondan önce haşır sırasında veya Sırat üzerinde olması daha zahirdir. «

«تَرَى» hitabı da buna karînedir.

51. ﴿لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ﴾ Çünkü Allah, her nefsi kesbiyle

cezalandıracaktır. - Ya'ni bütün onlar: Arz ve Semavâtın o inkılâb ve tebeddülü, o bürüz ve mücrimlere o

muahaze, Allahın herkesi, her insanın benliğini kazancına göre hayra hayır, şerre şer karşılıkla

cezalandırması hikmeti için yapılacaktır. Ve onun için o gün o mücrimler cezalarını bulurken sen onları öyle

göreceksin ya Muhammed, veya ey mu'mini kâmil! ﴿إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾

Şüphe yok ki Allah, seriulhisabdır. - Zira

sh:»3035

onu bir şe'n, diğer bir şe'nden meşgul etmez. İmhal edip dururken birdenbire hesaba çeker. Ve isterse

hepsini bir anda intac eder. Sûrei Ra'dde « إِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ » buyurulmadımı idi?

52. ﴿هَذَا﴾ işte bu - kitab, ya'ni bu sûrei İbrahim veya bu sûrenin hatimesini teşkil eden işbu «

﴿سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ ilâ « وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا

﴿وَلِيُنذِرُوا بِهِ﴾ Bir de nasa bir tebliğ -kâfi ve beliğ bir nasihattir. ﴿بَلَاغٌ لِلنَّاسِ﴾

bununla inzar edilsinler için ﴿وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ﴾ ve hakikaten ilâh bir,

ancak bir olduğunu bilsinler için ﴿وَلِيَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾ ve ülû'elbab olanlar

tezekkür etsinler - ya'ni ne yaptıklarını ve ne yapacaklarını, şimdiye kadar ne dinde, ne mezhebde ne

amelde bulduklarını ve bundan sonra ne yolda hareket etmeleri lâzım geleceğini düşünsünler,

anlarsınlar içindir ki... - Bu indirildi. « لِيُنذِرُوا الْخ » buyurulmayıp da bir «vav» ilâvesile «

﴿وَلِيُنذِرُوا﴾ buyurulmasında ne kadar cem'iyetli bir belâgat vardır. Bu «vav», atf veya ibtidaiyye

olarak mülâhaza edilebileceği cihette evvel emirde iki sureti rabıt muhtemil olur. Aftolduğu takdirde

makablinde « لِيَنْصَحُوا » gibi mukadder bir ma'tufün aleyh ihtar ederek nasıhat edilsinler için ve ilh...

mealini ifade eyler. İbtidaiyye olduğu takdirde de gösterildiği vechile «lâm» ın müteallakını kelâmın

nihayetinde mülâhaza ettirir. Öyle ki bu önündeki Sureye teallûk edebilir. Binaenaleyh bu âyet, bir taraftan

Sûrei «İbrahim» i itmam ederken diğer taraftan maba'dindeki Sûrei «Hıcr» e bir tavi'e' denebilecek surette

beliğ bir tahallûs olmuştur. Şu halde Sûrei «İbrahim»i müştemil olduğu ahkâmı i'tikadiyye hasebile nasa bir

tebliği mahsus, Sûrei «Hıcr» i de inzar, tevhid, tezkir hikmetlerle onun bir tetmimi halinde mülâhaza

edebiliriz.